

3:e söndagen efter Trefaldighet -2019 – Lars Borgström (LFS)

Tekster: Salme 25; Jes 12; 1.Pet 5:6-14; Luk 15:1-10; II Luk 15: 11-32

Jesu liknelse om den förlorade sonen är den mest kända av alla liknelser i Bibeln. Det är väl få människor i vårt land, åtminstone i de vuxna generationerna, som inte känner till denna berättelse, men det är inte alltid man förstått den på ett riktigt sätt.

Den yngre sonens irrfärd och återkomst

Jesus sade: "En man hade två söner. Den yngre av dem sade till sin far: Far, ge mig den del av förmögenheten som ska bli min" (v 11–12). Den yngre sonens begäran var oerhört djärv, för att inte säga fräck. Ett arv utskiftades vanligtvis då fadern dog, men här framträder den yngre sonen och vill ha ut arvet i förväg. Istället för att stanna kvar på gården och arbeta för sin familj, bryter han gemenskapen och önskar få ut vad han kan av materiellt värde för att sedan lämna gården och bege sig långt bort. Detta är i själva verket att önska sin far – döden, ja att i sitt inre dödförklara den som varit ens dagars upphov, den som uppfostrat och försörjt en.

Vilken smärta måste inte genomströmma en fars själ som får en sådan begäran framställd för sig! Men lika lite som Gud i Edens lustgård förhindrade sina barn att överge honom då ormen lockade till avfall, lika lite lägger fadern i vår liknelse hinder i vägen för sonens emancipation, frigörelsen från hemmet med dess speciella regler och sätt att vara och leva. Han bifaller begäran eftersom sonen måste få välja själv – med tvång vill fadern inte hålla honom kvar.

Sonen beger sig av till ett främmande land, långt bort. Där förlösade han sitt arv i ett utsvävande liv ända tills han var alldeles utfattig. Till detta kom att en svår hungersnöd drabbade landet han befann sig i, och nöden blev akut. Han sökte då upp en av invånarna där och tog anställning som dräng. Hur litet betalt han fick förstår vi då vi läser att han gärna skulle "ha velat äta sig mätt på de fröskidor som svinen åt, men ingen gav honom något". Här skildras den yngre sonens förnedring i tydligast tänkbara ordalag. Svinet var enligt Mose lag ett orent djur (3 Mos. 11:7) och en rabbinsk utsaga lyder att "förbannad må den man vara som idkar svinavel". Och inte nog med det. Han hade gärna, om han bara tillåtits det av sin husbonde, böjt sig till marken intill svinen och ätit av fröskidorna som de glufsade i sig. Men t.o.m. det förvägrades honom.

Den yngre sonen är förstås en bild av en förlorad människa, en människa som övergivit Gud och istället vill klara sig på egen hand. Det finns många sådana människor i ett land som vårt moderna Sverige. Många har döpts som små barn och därmed upptagits i Guds familj. Sedan har de velat leva livets goda och glada dagar på världens vis. Men ute i världen kan de inte få verklig föda för sin själ, för där finns inte den "mat som består och ger evigt liv", den själens föda som bara Jesus kan ge (Joh. 6:27). Där finns bara andlig svinmat; skvaller om kändisar, pornografi m.m. som inte kan ge någon som helst näring för våra själar utan bara bryter ned oss ännu mer. Lika desperat som den yngre sonen försökte mätta sig med svinmat, försöker världens barn finna lycka och tillfredsställelse i det som världen och dess furste djävulen tillhandahåller.

Så en dag kom den yngre sonen "till besinning". Han vände tillbaka hem. Det överraskande i Jesu liknelse blir att när sonen närmar sig hemmet – inställd på att arbeta av sin skuld och på så sätt "göra rätt för sig" – så omfamnas han av fadern, får genast allt förlåtet, ikläds "den bästa dräkten", får en ring på fingret och skor på fötterna. Om fariseerna följt med och känt igen ångerns och återupptagandets process ända fram till nu, var detta den punkt som gick helt på tvärs mot deras uppfattning. Denna fria förlåtelse, som utan krav på botgöring och mödosamt kompensering för tidigare synder tog upp de djupast sjunkna i Guds rike, visade Jesus gång på gång då Han satt till bords och åt med syndare – och retade därmed fariseerna till vansinne.

Den äldre sonens egenrättfärdighet

Den hemmavarande sonen var också förlorad, och det på ett ännu värre sätt än den yngre sonen. Han trodde att han var rättfärdig, men var det inte. Den äldre sonen trodde att han var en god son i huset, men i själva verket var hans hjärta långt från faderns. Två saker visar detta.

För det första säger han surmulet utanför huset när han möter fadern som kommit ut för att övertala honom om att komma in: ”Här har jag slavat för dig alla dessa år och aldrig gått emot ditt ord, och mig har du aldrig gett ens en killing så att jag kunde fira med mina vänner” (v 29). Här röjer han sitt sinne. Han uppfattade alltså arbetet på gården som en *slavtjänst*. Sådant är inte livet i Guds rike, som faderns hem i denna liknelse naturligtvis ska vara en bild av.

För det andra delar han inte faderns sinne utan har ett helt annat hjärtelag. Detta visar sig då den yngre sonen kommer hem. Vilken glädje väckte inte detta hos fadern, som utropar: ”Min son var död men har fått liv igen, han var förlorad men är återfunnen” (v 24). Men den äldre sonen är bara arg och bitter över sin brors återvändande, lika ond och föraktfull som fariseerna var över att Jesus satt till bords med syndare. Hans förakt för sin yngre bror visar sig också i att han inte ens förmår kalla honom sin bror, utan talar om honom inför fadern som ”din son” (v 30).

Fadern älskade också sin äldste son. Han ville ge också honom fullständig delaktighet i hemmets välsignelser. ”Allt mitt är ditt”, vädjande han till sin äldste son. Detta visar att Jesus inte bara ville ha gemenskap med publikaner och horor. Guds rike var till även för fariseerna. I denna del av liknelsen vänder sig Jesus särskilt till dem, ber dem besinna hur de fram till denna stund levt i konflikt med Guds kärlek, hur de inte alls delade Guds sinnelag. De levde inte i Guds rike, trots att de aktades högt som särskilt rättfärdiga av alla i Israel. Deras fromhet var bara ett sken som bedrog utomstående, en illusion som även bedragit dem själva. Trots att de var hemmastadda i synagogan och kände till reglerna och budorden, var de långt från Guds rike – lika långt bort som den äldre sonen, som bara i yttre motto vistades hemma på gården.

Liknelsens slut

Det överraskande är att berättelsen saknar slut, eller rättare sagt har Jesus lämnat slutet helt öppet! Fariseerna som lyssnat på berättelsen fick alltmer klart för sig att Jesus liknade dem vid den äldre sonen. De var lika missunnsamma över Guds kärlek till publikaner och syndare som honom intill denna punkt i berättelsen varit gentemot sin yngre bror. Jesus avslutar inte liknelsen, Han berättar inte hur den äldre brodern agerade, om han ändrade sinnelag – d.v.s. omvände sig – och gick in till festen tillsammans med sin far och sin bror. Istället bollar Jesus över berättelsen i fariseernas händer så att de själva, iklädda den äldre sonens roll, får avsluta berättelsen. Om slutet ska bli lyckligt med en glad återförening beror på åhörarnas ställningstagande.

Och nu, allra sist, bollar berättelsen över till dig som hör denna predikan. Du är kallad till Guds rike, dit syndare får komma sådana de är utan några som helst kvalifikationer. Var inte som den äldre sonen i berättelsen, så långt vi fick följa den, eller som fariseerna som klandrade Jesu bemötande och välkomnande av syndarna. Om du vill vara i Guds rike p.g.a. egen präktighet, om du tror dig ha förtjänat belöning hos Gud p.g.a. dina goda gärningar och ditt fromma sinnelag, om du tror att du varit bättre än hedningar och ateister – då lever du i själva verket utanför Guds rike, även om du står med i en församlingsmatrikel och t.o.m. är kyrkogångare. Men om du vill vara med på samma villkor som den djupast sjunkne syndaren vi kan föreställa oss, komma på samma biljett som den botfärdige rövaren och andra brottslingar, gå in i Guds rike tillsammans med skökor och publikaner – då skriver du för din del ett lyckligt slut på liknelsen, då fullbordas det hela på det allra mest lycksaliga sätt och den himmelska festen blir en verklighet för dig.

Amen.